

Asia: VN/17361/2021

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin

Lausunnonantajan lausunto - Asetusta koskevat kysymykset

1. Onko avustuksen määräytymistä ja laskentatapaa koskevat lähtökohdat mielestänne perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia? (Erityisesti: avustuksen määräytyminen laskennallisesti toiminnan volyymia kuvaavien tietojen perusteella, yksikkökorvauksen tason määrittämistä koskevat periaatteet, mahdollisuus harkinnanvaraiseen lisäavustukseen)

Hallitus on vuoden 2020 budjettiriihen yhteydessä sitoutunut korvaamaan koronaan liittyvät välittömät kustannukset, joita ovat testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät kustannukset.

Kuntaliiton keväällä 2021 toteutetun selvityksen mukaan koronan aiheuttamat lisäkulut nousevat kunnilla, kuntayhtymillä ja sairaanhoitopiireillä peräti 1,4 miljardiin euroon vuoden 2021 aikana. Lisäkulusta noin puolet aiheutuu testauksesta. Valtio on varannut korona-avustukseen 1,6 miljardin euron määrärahan. Avustus tulisi maksaa kunnille täysimääräisenä toteutuneiden kulujen mukaan, jotta kunnilla on taloudelliset edellytykset selviytyä epidemian leviämisen estämisestä sekä koronapotilaiden hoidosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa kustannusten korvausmallissa ehdotetaan, että myönnettävä avustus määritettäisiin pääosin laskennallisin perustein. Kunnat voisivat hakea avustusta ja sitä myönnettäisiin keskimääräisten kustannusten perusteella määritellyn toimintokohtaisen korvaushinnan ja volyymin mukaan.

Posion kunta katsoo, että ehdotettu laskennallinen ja keskimääräinen kustannusten korvausmalli ei ole kunnille oikeudenmukainen eikä riittävä, koska erot maan eri osissa kustannustasossa ja volyymeissä ovat mittavat. Kunnan todellinen, toteutunut yksikkökustannus saattaa nousta esitettyä korvaustasoa korkeammaksi muun muassa alhaisen volyymin vuoksi. Tämä voi johtua pienestä

asukasmäärästä ja alhaisesta asukastiheydestä. Kunnan pienet tartuntamäärät ja siten alhainen volyymi saattaa johtua myös kunnan tehokkaista ennaltaehkäisevistä toimista. Näin toteutunut yksikkökustannus voi nousta korvaustaksaa korkeammaksi, jonka seurauksena avustussumma jää toteutuneita kuluja alhaisemmaksi.

Laskentatavassa pitää huomioida todelliset kustannukset eikä kansallisesti määriteltäviä yksikkökorvauksia, koska palvelutuotannon kustannuksissa on merkittäviä eroja alueiden välillä riippuen paikallisista olosuhteista ja väestön koosta. Esitetyn mallin mukainen korvaus onkin määriteltävä sille tasolle, että se korvaa kustannukset täysimääräisesti. Mikäli tämä ei ole mahdollista, harkinnanvaraiseen avustukseen tulee varata riittävästi määrärahaa, jotta sitä voidaan käyttää siltä osin, kun laskennallinen korvaus ei kuluja kata.

Asetusluonnoksen muotoilu siitä, että kunnat saavat korvausta myös muuta kautta, luo erittäin epäselvän ja epävarman tilanteen siitä, miten kuntien erilainen tilanne ja kuntien todelliset kustannukset sekä hakumenettely muista rahoitusinstrumenteista otetaan huomioon kuntien jo muutoinkin haastavassa tilanteessa covid-19 pandemian osalta.

Nyt lausunnolla olevalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuseräluonnoksen toimintatavoitteella lisätään kuntien hallinnointipainetta, koska kuntien on kuitenkin todennettava muodostuneet keskimääräisten kustannusten yli menevät kustannukset. Käytännössä kustannus hallinnoinnista siirretään valtionhallinnosta kuntiin, perusteluna valtionhallinnon keventäminen. Tämä ei vaikuta järkevältä julkisen talouden hoidolta.

2. Onko avustuksen saajatahoa koskeva sääntely (3 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Kyllä

Kommentit

-

3. Onko testaukseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (5 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Mallissa pitää huomioida todelliset kustannukset eikä kansallisia keskiarvoja. 5 §:n mukainen korvaus tulee muuttaa todellisten kustannusten perusteella maksettavaksi. Näin tulisi huomioida se, että kunnat ovat epätasa-arvoisessa tilanteessa testauskapasiteettien, henkilöstöresurssien ja alueiden erilaisuuden vuoksi.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida testauksen yksikkökorvausta määrittäessään?

Valtionapuviranomaisen tulee korvata testauskulut kunnille kunnan täysimääräisten kustannusten mukaisesti. Kustannuksiin tulee myös huomioida muut testiin liittyvät kustannukset, kuten tila- ja henkilöstökulut, logistiikkakulut sekä testien tulkinnasta yms. aiheutuva työpanos/kustannus. Isoissa kaupungeissa yksikkökustannus muodostunee merkittävästi pienemmäksi kuin esim. harvaanasutussa 3000 asukkaan kunnassa.

Rahoituskanavien jakaminen useaan eri lähteeseen ei ole tarkoituksenmukaista vaan lisää kuntien hallinnoinnista johtuvaa kustannusta, kun kunnat joutuvat hakemaan syntyneisiin kustannuksiin eri lähteistä rahoitusta ja/tai avustusta.

4. Onko jäljittämiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (6 § ja 9 §) onnistunut? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Jäljittämisestä johtuvat kustannukset tulee korvata kunnalle täysimääräisesti kunnan kustannusten mukaisesti, huomioiden alueella todellisesti tehtyjen jäljitysten määrä. Covid-19-tartuntojen määrän lisäksi tulisi huomioida esimerkiksi altistuneiden määrä/tartunta tai jäljitykseen käytetty aika ja resurssit/tartunta.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida jäljittämisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Lapin ja pienten kuntien erityisolosuhteet sekä resurssitarve tulee ottaa määrittelyssä huomioon paremmin.

Yksikkökorvauksen ei tulisi olla keskimääräinen. Sillä tulee korvata kaikki jäljittämisestä aiheutuneet todelliset kustannukset.

5. Onko rokottamiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (7 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Myös rokottamisen osalta kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti aiheutuneiden kustannusten mukaisesti.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida rokottamisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Korvaukset tulee yksikkökorvauksen sijaan maksaa kullekin kunnalle täysimääräisesti syntyneiden kustannusten mukaisesti. Tällä korvattaisiin kaikki aiheutuneet todelliset kustannukset kuten rokotus- ja muun rokotusten järjestämiseen osallistuneen henkilöstön kustannukset.

6. Onko hoidon kustannuksiin myönnettävää avustusta koskeva sääntely (8 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sairaalahoidon osalta yksikkökorvauksen sijaan tulee käyttää todellisia kustannuksia ja korvata kunnille kustannukset toteutuneiden kustannusten mukaisesti eikä laskennallisella perusteella.

Lisäksi avustuksessa tulisi huomioida avohoidossa ja kotisairaanhoidossa aiheutuneet kustannukset covid-19-potilaiden hoidosta sekä long-covid-19-taudin hoidosta aiheutuneet kustannukset.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida covid-19-taudin hoidon yksikkökorvausta määrittäessään?

Mikäli käytetään yksikkökorvausta, tulee korvauksen perustua jokaisen kunnan todelliseen kustannukseen, eikä keskimääräiseen laskennalliseen kustannukseen. Sairaanhoidopiirit laskuttavat kuntia laskutetaan toteutuneiden kustannusten mukaisesti eikä kunnilla ole vaikutusmahdollisuuksia hoitopäivän hintoihin, joten kustannukset tulee korvata täysimääräisesti.

7. Onko harkinnanvaraista osaa koskeva sääntely (11 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Asetusluonnos ottaa huomioon vain terveydenhuoltoon aiheutuneet kustannukset. Myös sosiaalihuollossa on aiheutunut kustannuksia, jotka tulisi asetuksessa huomioida.

Asetusluonnoksessa ei ole huomioitu kunnille syntyneitä kustannuksia työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvusta. Koronapandemian myötä työmarkkinatuen kuntaosuuden piiriin on siirtynyt myös yrittäjiä, joiden yritystoiminnan edellytykset ovat koronan vuoksi heikentyneet oleellisesti.

Harkinnanvaraista erää haetaan vasta toisen avustushaun yhteydessä ja se kattaa koko vuoden. Jos loppuvuodesta huomataan, että alkuvuoden osalta korvaus on jäänyt todellisia kuluja alhaisemmaksi, tulee toisen avustushaun yhteydessä olla mahdollisuus hakea harkinnanvaraista avustusta myös takautuvasti alkuvuoden osalta.

8. Onko avustushaun aikataulua koskeva sääntely (13 §:ssä) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Avustukset tulee saada maksuun mahdollisimman pian. Avustusten hakukierrokset ovat asetusluonnoksen mukaan huomattavasti jälkikäteen, joten kunnan taloudenhoitoon tällä viiveellä on huomattava merkitys.

Kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan suoriteperustetta. Syys-joulukuun avustusten kohdistaminen vuodelle 2022 ei ole suoriteperusteisen kirjanpidon mukainen. Kuntaliiton näkemyksen mukaan avustuksen toinen erä tulisi kirjata vuoden 2021 tilinpäätökseen, koska avustuksella korvattavat kulut ovat syntyneet vuoden 2021 aikana. Avustuksen toisen maksutuserän päätöksen tulisi siten olla avustusten saajien tiedossa viimeistään helmikuun alussa, jotta vuoden 2021 tilinpäätökseen ehditään sisällyttämään oikeat tiedot. Jos lopullisia päätöksiä ei pystytä tässä aikataulussa antamaan, ministeriö voisi esimerkiksi antaa avustuksista rekisteröityjen tietojen pohjalta ennakkolliset päätökset, joita myöhemmin tarkennettaisiin lopullisissa kunnille annettavissa päätöksissä. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston voi olla tarpeen antaa avustuksen kirjanpitokäsittelystä tarkemmat ohjeet sen varmistamiseksi, että kunnat käsittelevät avustuksen yhdenmukaisesti tilinpäätöksissään.

9. Mitä muuta haluaisitte lausua asetusluonnoksesta?

Valtioneuvoston alkuperäinen ajatus oli korvata kunnille koronasta aiheutuneet kulut 100 %. Nyt esitetty malli ei toimi näin. Asetusluonnos on laadittu huomioimatta kuntien erilaista tilannetta ja tämä eriarvoistaa kuntia.

Korostamme valtion roolia kuntien tasapuolisessa kohtelussa todellisten covid-kustannusten kattamisessa. Valtiolla on lisätalousarviomenettely ja muita rahoitusinstrumentteja kuntia paremmin käytössään. Mikäli kunnat kattavat kustannukset omista kassavaroistaan tai lainalla, ovat lopulliset kustannukset kansantalouden/ julkisen talouden kokonaiskustannuksina suuremmat.

Covid-19-testaus

1. Mikä on yhden PCR-testin kustannus, kun ottaa huomioon näytteen oton, näytteen kuljettamisen sekä sen analysoinnin kustannukset?

> 300e

2. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien olennaisesti poikkeavan STM:n keskimääräisestä covid-19 testauksen arviosta (80-90 euroa/testi), mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

Keskimääräistä suuremmat kulut johtuvat välimatkoista. Testit kuljetetaan taksikyydillä Rovaniemelle.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 testauksen kokonaiskustannuksesta?

0-20 %

4. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon hakijan kustannusvastuulle jääneiden covid-19-testien määrästä vuodelta 2021?

Kyllä

Covid-19-tartuntojen jäljittäminen

5. Kuinka paljon yhden todetun tautitapauksen aiheuttamat jäljityskustannukset ovat alueellanne olleet (kokonaisaika, sis. odotusajat/tartunta) vuoden 2021 osalta?

200 – 299 (8-16h)

6. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien poikkeavan olennaisesti STM:n keskimääräisestä jäljittämisen arviosta (310-320 euroa/tartunta) mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

Tartuntatapauksia on ollut suhteellisen vähän.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus jäljityksen kokonaiskustannuksesta?

0-20 %

Rokottaminen covid-19-tautia vastaan

8. Kuinka paljon yhden rokotustapahtuman tuottaminen on alueellanne maksanut kaikki kulut mukaan luettuina? (Ajanvaraus, materiaalit, pistos)

11 – 15

9. Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen, että vähemmän kuin kuusi tai enemmän kuin kuusitoista euroa, mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

-

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 rokottamisen kokonaiskustannuksesta?

61-80 %

11. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon yksityisille toimijoille luovutetuista rokoteannoksista, joiden kustannukset eivät ole jääneet hakijan vastuulle?

Kyllä

Covid-19-taudin sairaalahoito

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 potilaan hoidon kokonaiskustannuksesta?

21-40 %

13. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon perusterveydenhuollon vuodeosastolla covid-19-diagnoosilla hoidettujen potilaiden määrästä?

Kyllä

Ahola Eija
Posion kunta - Kunnanhallitus